

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Філологічний факультет
Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»



Проректор із науково-
педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

«28» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ І
ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ МОВИ**

Ступінь бакалавра
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Освітньо-професійна програма Логопедія. Спеціальна психологія

2024-2025 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Білюк Олена Геннадіївна, кандидат педагогічних
наук, старший викладач кафедри спеціальної освіти.

Програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти

Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

В. о. завідувача кафедри спеціальної освіти  (Світлана КАРСКАНОВА)

Програму погоджено з гарантом ОП  (Вікторія КИСЛИЧЕНКО)

Анотація. У програмі обґрунтовано процес формування у студентів професійної компетенції в галузі методики навчання української мови в дошкільному закладі (корекційній групі) для дітей з ТПМ. Значна увага в програмі приділена висвітленню сутності поняття «Спеціально-методична професійна компетентність вчителя-логопеда у сфері інклюзивного навчання» і необхідні навички та вміння асистента, вчителя, вихователя щодо визначення сутності соціальних проблем та розглядаються механізми вироблення, прийняття та реалізації нових педагогічних систем освіти для осіб з особливими потребами.

Ключові слова: компетентнісний підхід, загальні і фахові спеціально методичні компетентності, вчитель-логопед, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами

Abstract. The relevance of development of educational programs for preparing of future teacher-speech therapists on competency-based approach is stated in the program; identified a pressing social need in correctional education specialists, capable of performing in a professional manner different activities as in terms of in a preschool institution (correctional group) , and in a general area. Much attention is paid to the nature of the concept of "professional competence of teacher-speech therapists in inclusive education" as an integrated personality trait of future teacher-speech therapists.

Keywords: specially methodical competences. competence approach, general and professional competence, teacherspeech therapists, inclusive education, children with psychophysical development disorders.

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна	
Індивідуальне науково- дослідне завдання: написання наукової статті на студентську науково- практичну конференцію Загальна кількість годин –90год. Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 год. самостійної роботи студента —1,5 год.	Спеціальність 016 Спеціальна освіта	Рік підготовки:	
		3-й	
		Семестр	
		5-й	6-й
		Лекції	
		10	
		Практичні, семінарські	
		20	
https://moodle.mdu.edu.ua/my	Ступінь бакалавра	Самостійна робота	
		60	
		Вид контролю: екзамен	

Мова викладання: українська. **Примітка.** Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання - 12/20год.: 34 год. - аудиторні заняття, 56 год. - самостійна робота, 12/108 %

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		Нормативна	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна	
Індивідуальне науково- дослідне завдання: написання наукової статті на студентську науково- практичну конференцію Загальна кількість годин –90год.	Спеціальність 016 Спеціальна освіта	Рік підготовки:	
		3-й	
		Семестр	
		5-й	6-й
		Лекції	
		4	
		Практичні, семінарські	
		6	
https://moodle.mdu.edu.ua/my	Ступінь бакалавра	Лабораторні	
		Самостійна робота	
		80	
		Вид контролю: екзамен	

Мова викладання: українська . **Примітка.** Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання – 10 %/90 % год.: 10 год. – аудиторні заняття, 80 год. – самостійна робота

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

2.1. Мета курсу: сформувати у студентів професійні компетенції в галузі методики розвитку мовлення в спеціальних (корекційних) групах/закладах для дітей дошкільного віку з ТПМ.

2.2. Завдання курсу полягають у: формуванні знань у студентів із теоретичних питань спеціальної методики розвитку мовлення, культури методичного мислення; засвоєння студентами основних логопедичних технологій формування мовлення у дошкільників із ТПМ та формування мовленнєвої діяльності в умовах загального і мовного дизонтогенеза. Ознайомлення з комплексом знань про спеціальну методику розвитку мовлення, зі змістом програм з розвитку мовлення, із здійсненням процесу навчання відповідно до освітньої програми, з реалізацією особистісно-орієнтованого підходу до освіти та розвитку дітей; формування вміння розробки і реалізації на практиці конспектів занять з розвитку мовлення; удосконалення умінь і навичок аргументованого обґрунтування практичного використання теоретичних положень спеціальної методики розвитку мовлення в дошкільних групах/закладах для дітей з важкими порушеннями мови.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни базуються на основі знань засвоєних раніше нормативних дисциплін спеціальності: корекційна педагогіка з основами спеціальної дидактики, спеціальна психологія та психодіагностика, логопсихологія, методи відбору дітей з особливими освітніми потребами у спеціальні освітні заклади.

Навчальна дисципліна складається з 5 кредитів.

2.4. Програмні результати навчання:

ЗК-1. Особистісні: ЗК-1.3. Функціонально-поведінкова компетентність в спеціальній освіті. Здатність до виконання власних професійно-функціональних обов'язків; умінь дотримуватись норм загальнолюдського і професійного етикету; здатність виявляти чесність, порядність, принциповість, толерантність під час освітньої та професійної діяльності; досвід відповідального і сумлінного ставлення до виконання своїх професійних обов'язків). **ЗК-1.6. Адаптивна.** Здатність до адаптації в корекційно-педагогічному середовищі та дії в нових ситуаціях, зокрема тих, що передбачають корекційне навчання, розвиток і виховання та навчальну реабілітацію дітей дошкільного, шкільного віку і підлітків, спілкування з їхніми батьками, комунікації з адміністрацією школи й колегами. **ЗК-3. Інструментальні: ЗК-3.1. Комунікативна компетентність.** Здатність спілкуватися державною мовою та володіння необхідним лексичним мінімумом іноземних мов в межах потреби своєї професійної діяльності. Знання основних способів і засобів міжособистісної комунікації, стилів мовлення, практичний досвід комунікації різними мовами; вміння постійно збагачувати власне мовлення, налагоджувати професійну і педагогічну комунікацію, застосовувати інформаційно-комунікативні технології в спеціальності. **ЗК-3.5. Загальнонавчальна.** Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання дітей дошкільного і шкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку; чинним нормативним забезпеченням спеціальної освіти тощо.

1.3.2. Фахові СК.-1 Теоретико-методологічна. Здатність до застосування знань провідних гуманістичних теорій, концепцій, вчень щодо виховання і навчання осіб з обмеженими психофізичними можливостями; здатність відстоювати власні корекційно-педагогічні, навчально-реабілітаційні переконання, дотримуватись їх у житті та професійній діяльності. **СК.-2 Спеціально-методична (відповідно нозології).** Здатність до застосування психолого-педагогічних, корекційно-методичних та фахових знань; вміння відбирати і систематизувати діагностичний, корекційно-педагогічний матеріал з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей тих, хто навчається; здатність застосовувати відповідні методи, прийоми, форми, засоби реабілітації і корекційного навчання та виховання; досвід організації корекційно-педагогічного і навчально-реабілітаційного процесів; формування системи дидактико-методичних знань і умінь;

здатність удосконалювати власну професійну діяльність. Здатність здійснювати освітньо-корекційний процес з урахуванням психофізичних, вікових особливостей та індивідуальних освітніх потреб осіб з порушеннями розвитку (мовлення, слуху, зору, інтелекту, опорно-рухового апарату тощо) в спеціальних та інклюзивних дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах; реабілітаційних установах тощо. **СК.-3 Комуникативно-педагогічна (відповідно нозології).** Здатність до застосування знань основних принципів, правил, прийомів і форм педагогічної комунікації; вміння використовувати різноманітні інформаційні джерела та способи отримання інформації у професійних цілях, продумано й виважено будувати процес корекційно-педагогічного спілкування; здатність налагоджувати продуктивну професійно-корекційну і навчально-реабілітаційну взаємодію, суб'єкт-суб'єктну комунікацію. **СК.-4 Проектувальна (загальна та з урахуванням нозології).** Здатність до застосування знань основних видів і технологічних підходів до планування власної професійно-корекційної діяльності відповідно до порушень психофізичного розвитку та з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей особи; вміння здійснювати поточне планування, визначати умови його практичної реалізації, вміння планувати, організовувати і результативно здійснювати корекційно-педагогічний процес у загальноосвітніх та спеціальних закладах освіти з інклюзивним та інтегрованим навчанням з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного та шкільного віку. **СК.-5 Організаційна (відповідно нозології)** Здатність до застосування знань основних правил організації навчального, корекційного, навчально-реабілітаційного процесів; вміння раціонально організовувати власну корекційно-педагогічну діяльність, самостійно контролювати її результативність, удосконалювати систему самоорганізації на основі сучасних корекційно-педагогічних технологій. **СК.-8. Корекційно-зорієнтована компетентність.** Здатність виконувати корекційну навчально-виховну роботу з профілактики, подолання вад психофізичного розвитку дітей з психофізичними порушеннями (залежно від нозології) у навчально-виховному, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації навчально-виховної діяльності. Володіння засобами та методами корекції пізнавальних психічних процесів, мовлення, сенсорних порушень, порушень опорно-рухових функцій, емоційно-вольової сфери в процесі виховання дітей. Здатність корекційно спрямовувати діяльність дитячого колективу, в якому є дитина/діти з психофізичними порушеннями. Здатність організовувати інклюзивний дитячий колектив, створювати в ньому умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої суспільної інтеграції. Здатність здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з інвалідністю в різних типах закладів підпорядкованих МОН, МООЗ, Мін. праці та соціальної політики.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Дошкільний вік

Тема 1. Науково-практичні основи розвитку мовлення у дітей із порушеннями мовлення.

Тема 2. Діти із порушеннями мовлення (загальний недорозвиток мовлення): характеристика даної категорії дітей, що зазнають найбільших труднощів в оволодінні мовними навичками.

Тема 3. Методика обстеження стану мовлення дітей із системним недорозвитком мовлення. (Організація та основні розділи програми обстеження.)

Тема 4. Методичні підходи до обстеження сформованості навичок зв'язного усного мовлення (М.К.Шеремет, О.В.Ревуцька, Н.Г.Пахомова, С.П.Миронова і ін.).

Тема 5. Роль і місце корекційно-логопедичної роботи по формуванню мовлення в загальній системі корекційного навчання дітей з ТПМ.

Тема 6. Формування звуковимови в дошкільнят з важкими порушеннями мовлення.

Тема 7. Формування лексичної сторони мовлення у дітей з важкою мовною патологією.

Тема 8. Формування граматичної сторони мовлення у дошкільників з порушеннями мовлення.

Тема 9. Проблема формування зв'язного мовлення у дітей із порушеннями мовлення в світлі сучасної логопедії та суміжних наукових дисциплін.

Тема 10. Організація спеціальних занять з розвитку мовлення у дошкільників із ЗНМ.

Шкільний вік

Тема 1. Предмет, мета та завдання спеціальної методики початкового навчання мови.

Тема 2. Принципи навчання української мови (по Л.П. Федоренко).

Тема 3. Класифікація методів навчання української мови (за джерелом знань, за характером навчального матеріалу, за характером пізнавальної діяльності учнів).

Тема 4. Специфіка навчання грамоти в спеціальних школах

Тема 5. Специфіка ознайомлення зі звуками та буквами, голосними і приголосними.

Тема 6. Загальна характеристика процесу письма та основні завдання уроків письма у спеціальній школі для дітей із ТПМ.

Тема 7. Реалізація корекційної спрямованості роботи на уроках письма і читання.

Тема 8. Профілактика порушень письма і читання. Моделювання та аналіз уроків письма і читання, їх фрагментів і циклів.

Тема 9. Особливості роботи над читанням твору.

Тема 10. Формування звукової сторони мовлення в онтогенезі. Методика формування вимови у дітей з порушеннями мовлення.

Тема 11. Організація та методика проведення уроків з формування звукової сторони мовлення у дітей з порушеннями мовлення.

Тема 12. Принципи організації словникової роботи в школі для дітей з важкими порушеннями мовлення.

Тема 13. Методичні та корекційно-методичні рекомендації до проведення роботи з розширення, актуалізації та активізації словникового запасу в учнів початкових класів

Тема 14. Граматичний лад мови як об'єкт засвоєння на уроках розвитку мовлення.

Тема 15. Структура процесу навчання в спеціальних закладах освіти.

Програма навчальної дисципліни

Дошкільня

Кредит 1. Теоретичні основи корекційної логопедичної роботи з формування мовлення дошкільнят із порушеннями мовлення.

Тема 1. Науково-практичні основи розвитку мовлення у дітей із порушеннями мовлення.

Тема 2. Діти із порушеннями мовлення (загальний недорозвиток мовлення):

характеристика даної категорії дітей, що зазнають найбільших труднощів в оволодінні мовленнєвими навичками. Загальний недорозвиток мовлення в дітей як вид порушення мовного розвитку.

Тема 3. Методика обстеження стану мовлення дітей із системним недорозвитком мовлення. (Організація та основні розділи програми обстеження.)

Тема 4. Методичні підходи до обстеження сформованості навичок зв'язного усного мовлення

Тема 5. Роль і місце корекційно-логопедичної роботи по формуванню мови в загальній системі корекційного навчання дітей з ТПМ.

Тема 6. Формування звуковимови в дошкільнят із важкими порушеннями мовлення.

Тема 7. Формування лексичної сторони мовлення у дітей із важкою мовною патологією.

Тема 8. Формування граматичної сторони мовлення у дошкільників із порушеннями мовлення.

9. Проблема формування зв'язного мовлення у дітей із порушеннями мовлення в світлі сучасної логопедії та суміжних наукових дисциплін. Організація спеціальних занять з розвитку мовлення у дошкільників з ЗНМ.

Тема 10. Організація спеціальних занять з розвитку мовлення у дітей із ЗНМ.

Кредит 2. Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти Тема Школа

Тема 1. Предмет, мета та завдання спецметодики початкового навчання мови.

Тема 2. Загальнодидактичні принципи навчання.

Тема 3. Традиційні методи навчання.

Тема 4. Специфіка навчання грамоти в спеціальних школах

Тема 5. Специфіка ознайомлення зі звуками та буквами, голосними і приголосними.

Кредит 3. Система навчання рідної мови учнів з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ)

Тема 6. Загальна характеристика процесу письма та основні завдання уроків письма у спеціальній школі для дітей із ТПМ.

Тема 7. Реалізація корекційної спрямованості роботи на уроках письма і читання

Тема 8. Особливості організації аналізаторної діяльності учнів на уроках.

Тема 9. Особливості роботи над читанням твору.

Тема 10. Основні напрямки та зміст роботи з розвитку лексичної сторони мовлення у дітей із ТПМ.

Тема 11. Методичні та корекційно-методичні рекомендації до проведення роботи з розширення, актуалізації та активізації словникового запасу в учнів початкової школи

Тема 12. Особливості розвитку граматичної сторони мовлення у дітей із порушеннями мовлення

Тема 13. Подолання імпресивного і експресивного аграматизму

Тема 14. Специфіка навчання в спеціальних школах

Тема 15. Характеристика граматичної будови мовлення учнів, які поступають у підготовчий клас спеціальної школи для дітей із порушеннями мовлення.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання 6-й семестр

№	Назви кредитів і тем	Кількість годин					
		Денна форма					
		Л	У тому числі				
П	Лаб		Інд.	ср			
1		2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Теоретичні основи корекційної логопедичної роботи з формування мовлення дошкільнят із порушеннями мовлення.							
1	Тема 1. Науково-практичні основи розвитку мовлення у дітей з порушеннями мовлення.	2		2			2
2	Тема 2. Діти із порушеннями мовлення (ЗНМ)	2					2
3	Тема 3. Методика обстеження стану мовлення дітей із системним недорозвитком мовлення.	4		2			2
4	Тема 4. Методичні підходи до обстеження сформованості навичок зв'язного усного мовлення	4					4
5	Тема 5. Роль і місце корекційно-логопедичної роботи по формуванню звуковимови в дошкільнят з важкими порушеннями мовлення.	4					4
6	Тема 6. Формування звуковимови в дошкільнят з важкими порушеннями мовлення.	4	1				3
7	Тема 7. Формування лексичної сторони мовлення у дітей із важкою мовною патологією.	4	1				3
8	Тема 8. Формування граматичної сторони мовлення у дошкільників з порушеннями мовлення.	4	1				3
9	Тема 9. Проблема формування зв'язного мовлення у дітей з порушеннями мовлення в світлі сучасної логопедії та суміжних наукових дисциплін.	1	1				
	Тема 10. Організація спеціальних занять з розвитку мовлення у дошкільників із ЗНМ.	1	1				
		30	5	4			21
Кредит 2. Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти							
	Тема 1. Предмет, мета та завдання спецметодики початкового навчання мови. Особливості навчання мови в спеціальній школі	6	2				4
	Тема 2. Характеристика основних розділів програми мовного циклу, за якими навчаються діти із ТПМ	6					6
	Тема 3. Принципи та методи навчання української мови в школі для дітей із важкими порушеннями мовлення	4	2				2
	Тема 4 Специфіка навчання грамоти в спеціальних школах	4		2			2
	Тема 5 Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти	4		2			2

Тема 6 Реалізація корекційної спрямованості роботи на уроках навчання грамоти.	6					6
Усього	30	4	4			22
Кредит 3. Структура процесу навчання читання і письма в спеціальних закладах освіти						
Тема 7. Особливості організації аналізаторної діяльності учнів на уроках. Профілактика порушень письма і читання. Моделювання та аналіз уроків письма і читання, їх фрагментів і циклів.	3		2			1
Тема 8. Уроки письма і читання в школі для дітей з важкими порушеннями мови	3	2				1
Тема 9. Особливості роботи над читанням твору (вибіркове читання; читання по ланцюжку; співвіднесення пунктів плану з конкретними частинами тексту, ілюстрації по фрагменту тексту; реконструкція тексту із запропонованих фрагментів).	3					3
Тема 10. Формування звукової сторони мовлення в онтогенезі. Методика формування вимови у дітей з порушеннями мовлення	4		2			2
Тема 11. Організація та методика проведення уроків з формування звукової сторони мовлення у дітей з порушеннями мовлення	1					1
Тема 12. Основні напрями та зміст роботи з розвитку лексичної сторони мовлення у дітей із ТПМ.	4		2			2
Тема 13. Методика формування та розвитку словника у дітей з ТПМ	4		2			2
Тема 14. Методика навчання граматичної будови мови в спеціальній школі для дітей із ТПМ	4		2			2
Тема 15. Методи, прийоми. Способи, авторські методики навчання граматичної будови мови в спеціальній школі	4		2			2
Усього	30	2	12			16
Всього	90	10	20			60

Заочна форма навчання 6-й семестр

№	Назви кредитів і тем	Кількість годин					
		Денна форма					
		Усього	У тому числі				
Л	П		Лаб	Інд.	ср		
1		2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Теоретичні основи корекційної логопедичної роботи з формування мовлення дошкільнят із порушеннями мовлення.							
1	Тема 1. Науково-практичні основи розвитку мовлення у дітей з порушеннями мовлення.	2	0,5				1,5
2	Тема 2. Діти із порушеннями мовлення (ЗНМ)	4					4

3	Тема 3. Методика обстеження стану мовлення дітей із системним недорозвитком мовлення.	4	0,5				3,5
4	Тема 4. Методичні підходи до обстеження сформованості навичок зв'язного усного мовлення	2	0,5				2,5
5	Тема 5. Роль і місце корекційно-логопедичної роботи по формуванню звуковимови в дошкільнят з важкими порушеннями мовлення.	4					4
6	Тема 6. Формування звуковимови в дошкільнят з важкими порушеннями мовлення.	4					4
7	Тема 7. Формування лексичної сторони мовлення у дітей із важкою мовною патологією.	2	0,5				2,5
8	Тема 8. Формування граматичної сторони мовлення у дошкільників з порушеннями мовлення.	4					4
9	Тема 9. Проблема формування зв'язного мовлення у дітей з порушеннями мовлення в світлі сучасної логопедії та суміжних наукових дисциплін.	4					4
		30	2				28

Кредит 2. Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти

Тема 1. Предмет, мета та завдання спецметодики початкового навчання мови. Особливості навчання мови в спеціальній школі	6	0,5					8
Тема 2. Характеристика основних розділів програми мовного циклу, за якими навчаються діти із ТПМ	6	0,5					6
Тема 3. Принципи та методи навчання української мови в школі для дітей з важкими порушеннями мови	6	0,5					6
Тема 4 Специфіка навчання грамоти в спеціальних школах	6	0,5					8
Тема 5 Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти	4						4
Тема 6 Реалізація корекційної спрямованості роботи на уроках навчання грамоти.	2						2
Усього	30	2					26

Кредит 3. Структура процесу навчання читання і письма в спеціальних закладах освіти

Тема 7. Особливості організації аналізаторної діяльності учнів на уроках. Профілактика порушень письма і читання. Моделювання та аналіз уроків письма і читання, їх фрагментів і циклів.	4		1				3
--	---	--	---	--	--	--	---

Тема 8. Уроки письма і читання в школі для дітей з важкими порушеннями мови	4		1		3
Тема 9. Особливості роботи над читанням твору (вибіркове читання; читання по ланцюжку; співвіднесення пунктів плану з конкретними частинами тексту, ілюстрації по фрагменту тексту; реконструкція тексту із запропонованих фрагментів).	4		0,5		3,5
Тема 10 Формування звукової сторони мовлення в онтогенезі. Методика формування вимови у дітей з порушеннями мовлення	4		0,5		3,5
Тема 11 Організація та методика проведення уроків з формування звукової сторони мовлення у дітей з порушеннями мовлення	4		0,5		3,5
Тема 12. Основні напрями та зміст роботи з розвитку лексичної сторони мовлення у дітей із ТПМ.	4		0,5		3,5
Тема 13. Методика формування та розвитку словника у дітей з ТПМ	4		0,5		3,5
Тема 14. Методика навчання граматичної будови мови в спеціальній школі для дітей із ТПМ	1		0,5		0,5
Тема 15 Методи, прийоми. Способи, авторські методики навчання граматичної будови мови в	1		1		
Усього	30		6		24
Всього	90	4	6		80

5. Теми лекційних занять денна форма навчання

№ з/п	Назва кредиту і теми	Кількість годин
Кредит 1. Теоретичні основи корекційної логопедичної роботи з формування мовлення дошкільнят з порушеннями мовлення.		
1	Тема 1. Науково-практичні основи розвитку мовлення у дітей з порушеннями мовлення.	1
2	Тема 2. Принципи, цілі, завдання та основні напрямки (розділи) роботи з розвитку мовлення дошкільнят.	1
Кредит 2. Система корекційно-логопедичної роботи з формування мовлення дошкільнят з порушеннями мовлення		
6	Тема 6. Методика формування звуковимови в дошкільнят з важкими порушеннями мови.	1
Кредит 3. Лінгвістична основа методики розвитку лексичної сторони мовлення.		
7	Тема 7. Формування лексичної сторони мовлення у дітей з важкою мовною патологією.	1
8	Тема 8. Формування граматичної сторони мовлення у дошкільників з порушеннями мовлення.	1
	Разом	5
Кредит 1. Система навчання рідної мови учнів з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ)		
1.	Тема 2. Характеристика основних розділів програми мовного циклу, за якими навчаються діти із ТПМ	1

Кредит 2. Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти		
2.	Тема 4 Специфіка навчання грамоти в спеціальних школах	1
3	Тема 8. Уроки письма і читання в школі для дітей з важкими порушеннями мови	1
4	Тема 9. Особливості роботи над читанням твору (вибіркове читання; читання по ланцюжку; співвіднесення пунктів плану з конкретними частинами тексту, ілюстрації по фрагменту тексту; реконструкція тексту із запропонованих фрагментів).	1
5	Тема 11 Організація та методика проведення уроків з формування звукової сторони мовлення у дітей з порушеннями мовлення	1
Усього		10

Теми лекційних занять заочна форма навчання

№ з/п	Назва кредиту і теми	Кількість годин
2	Тема 4. Лінгвістична основа методики розвитку лексичної сторони мовлення.	2
Разом		2
Кредит 1. Система навчання рідної мови учнів з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ)		
1.	Тема 1. Предмет, мета та завдання спеціальної методики початкового навчання мови. Особливості навчання мови в спеціальній школі	2
Усього		4

6. Теми практичних занять денна форма навчання

№ з/п	Назва кредиту і теми	Кількість годин
1.	Тема 2. Принципи, цілі, завдання та основні напрямки (розділи) роботи з розвитку мовлення дошкільнят.	2
2.	Тема 3. Діти із ЗНМ. Обстеження стану мовлення дітей. Логопедичний висновок.	2
4.	Тема 5. Розвиток комунікативної спрямованості, мотиваційної готовності до "говоріння". Формування словника в онтогенезі (поняття пасивного, активного, потенційного словникового запасу).	2
6.	Тема 8. Формування граматичної сторони мовлення у дошкільників з порушеннями мовлення.	2
7.	Тема 9. Проблема формування зв'язного мовлення у дітей з порушеннями мовлення в світлі сучасної логопедії та суміжних наукових дисциплін.	2
Разом		10
Кредит 1. Система навчання рідної мови учнів з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ)		
1.	Тема 1. Предмет, мета та завдання спеціальної методики початкового навчання мови.	2

2.	Тема 2. Принципи та методи навчання української мови в школі для дітей з важкими порушеннями мови	2
Кредит 2. Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти		
3.	Тема 4 Специфіка навчання грамоти в спеціальних школах	2
4.	Тема 5 Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах	2
Кредит 3. Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти		
5.	Тема 7-9. Уроки письма і читання в школі для дітей з важкими порушеннями мовлення	2
Усього		20

Теми практичних занять заочна форма навчання

№ з/п	Назва кредиту і теми	Кількість годин
1	Тема 3. Діти із ЗНМ. Обстеження стану мовлення дітей. Логопедичний висновок.	1
2	Тема 5. Формування лексичної сторони мовлення у дітей з важкою мовною патологією. Тема 8. Формування граматичної сторони мовлення у дошкільників з порушеннями мовлення.	1
Разом		2
Кредит 2. Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти		
1.	Тема 4 Специфіка навчання грамоти в спеціальних школах	2
Кредит 3. Структура процесу навчання читання і письма в спеціальних закладах освіти		
3.	Тема 8. Уроки письма і читання в школі для дітей з важкими порушеннями мови	2
Усього		6

8. Самостійна робота для денної форми навчання

№пп	Назви кредитів і тем	Кількість годин
Кредит 1. Теоретичні основи корекційної логопедичної роботи з формування мовлення дошкільнят з порушеннями мовлення.		
1	Тема 1. Науково-практичні основи розвитку мовлення у дітей із порушеннями мовлення.	2
2	Тема 2. Діти із порушеннями мовлення (ЗНМ)	2
3	Тема 3. Методика обстеження стану мовлення дітей із системним	2
Кредит 2. Система корекційно-логопедичної роботи з формування мовлення дошкільнят з порушеннями мовлення.		
4	Тема 4. Методичні підходи до обстеження сформованості навичок зв'язного усного мовлення	2

5	Тема 5. Роль і місце корекційно-логопедичної роботи по формуванню звуковимови в дошкільнят з важкими порушеннями мовлення.	4
6	Тема 6. Формування звуковимови в дошкільнят з важкими порушеннями мовлення.	4
Кредит 3. Лінгвістична основа методики розвитку лексичної сторони мовлення.		
7	Тема 7. Формування лексичної сторони мовлення у дітей з важкою мовною патологією.	2
8	Тема 8. Формування граматичної сторони мовлення у дошкільників з порушеннями мовлення.	2
9	Тема 9. Проблема формування зв'язного мовлення у дітей з порушеннями мовлення в світлі сучасної логопедії та суміжних наукових дисциплін.	2
Усього		22
Кредит 1. Система навчання рідної мови учнів з тяжкими порушеннями мовлення		
1	Тема 1. Предмет, мета та завдання спецметодики початкового навчання мови. Особливості навчання мови в спеціальній школі	4
2	Тема 2. Характеристика основних розділів програми мовного циклу, за якими навчаються діти із ТПМ	6
3	Тема 3. Принципи та методи навчання української мови в школі для дітей з важкими порушеннями мови	2
Кредит 2. Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти		
4	Тема 4 Специфіка навчання грамоти в спеціальних школах	2
5	Тема 5 Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти	2
Кредит 3. Уроки письма і читання в школі для дітей з важкими порушеннями мовлення		
6	Тема 6 Реалізація корекційної спрямованості роботи на уроках навчання грамоти.	2
7	Тема 7 Моделювання та аналіз уроків письма і читання, їх фрагментів і циклів.	2
8	Тема 8 Уроки письма і читання в школі для дітей з важкими порушеннями мови	2
9	Тема 9 Формування звукової сторони мовлення в онтогенезі. Методика формування вимови у дітей з порушеннями мовлення	2
10	Тема 10 Організація та методика проведення уроків з формування звукової сторони мовлення у дітей з порушеннями мовлення	2
11	Тема 12. Основні напрямки та зміст роботи з розвитку лексичної сторони мовлення у дітей із ТПМ.	2
12	Тема 13. Методика формування та розвитку словника у дітей з ТПМ	2
13	Тема 14. Методика навчання граматичної будови мови в спеціальній школі для дітей із ТПМ	2
14	Тема 15 Методи навчання граматичної будови мови в спеціальній школі	2
Разом		56

Самостійна робота для заочної форми навчання

№пп	Назви кредитів і тем	Кількість годин
Кредит 1-2. Теоретичні основи корекційної логопедичної роботи з формування мовлення дошкільнят з порушеннями мовлення.		
1	Тема 1. Науково-практичні основи розвитку мовлення у дітей з порушеннями мовлення.	1,5
2	Тема 2. Діти з порушеннями мовлення (ЗНМ)	4
3	Тема 3. Методика обстеження стану мовлення дітей із системним	3,5
Кредит 3-4. Система корекційно-логопедичної роботи з формування мовлення дошкільнят з порушеннями мовлення.		
4	Тема 4. Методичні підходи до обстеження сформованості навичок зв'язного усного мовлення	2,5
5	Тема 5. Роль і місце корекційно-логопедичної роботи по формуванню звуковимови в дошкільнят з важкими порушеннями мовлення.	4
6	Тема 6. Формування звуковимови в дошкільнят з важкими порушеннями мовлення.	4
Кредит 5-6. Лінгвістична основа методики розвитку лексичної сторони мовлення.		
7	Тема 7. Формування лексичної сторони мовлення у дітей з важкою мовною патологією.	2,5
8	Тема 8. Формування граматичної сторони мовлення у дошкільників з порушеннями мовлення.	4
9	Тема 9. Проблема формування зв'язного мовлення у дітей з порушеннями мовлення в світлі сучасної логопедії та суміжних наукових дисциплін.	4
Усього		28
№ з/п	Назва кредиту і теми	Кількість Годин
Кредит 1. Система навчання рідної мови учнів з важкими порушеннями мовлення		
1	Тема 1. Предмет, мета та завдання спецметодики початкового навчання мови. Особливості навчання мови в спеціальній школі	6
2	Тема 2. Характеристика основних розділів програми мовного циклу, за якими навчаються діти із ТПМ	6
3	Тема 3. Принципи та методи навчання української мови в школі для дітей з важкими порушеннями мови	6
Кредит 2. Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти		
4	Тема 4 Специфіка навчання грамоти в спеціальних школах	6
5	Тема 5 Структура процесу навчання грамоти в спеціальних закладах освіти	6
Кредит 3. Уроки письма і читання в школі для дітей з важкими порушеннями мовлення		

6	Тема 6 Реалізація корекційної спрямованості роботи на уроках навчання грамоти.	6
7	Тема 7 Моделювання та аналіз уроків письма і читання, їх фрагментів і циклів.	6
8	Тема 8 Уроки письма і читання в школі для дітей з важкими порушеннями мови	6
9	Тема 9 Формування звукової сторони мовлення в онтогенезі. Методика формування вимови у дітей з порушеннями мовлення	6
10	Тема 10 Організація та методика проведення уроків з формування звукової сторони мовлення у дітей з порушеннями мовлення	6
11	Тема 12. Основні напрямки та зміст роботи з розвитку лексичної сторони мовлення у дітей із ТПМ.	12
12	Тема 13. Методика формування та розвитку словника у дітей з ТПМ	12
13	Тема 14. Методика навчання граматичної будови мови в спеціальній школі для дітей із ТПМ	12
14	Тема 15 Методи навчання граматичної будови мови в спеціальній школі	12
	Усього	108

8.Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Підготовка доповіді з висвітленням проблем:

Написання наукової статті на студентську науково-практичну конференцію, пошук літературних джерел та оформлення і систематизація бібліографічних посилань, складання бібліографії **Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:**

Основне завдання цього виду діяльності – навчити студентів представляти результати власних досліджень у таких формах, як-от: реферат, доповідь, творча робота, презентація, портфоліо, відео-кейс, демонструючи при цьому:

Елементи наукового дослідження: аргументованість, логічність, лаконічність, науковість, використання досвіду попередників, самостійність, оригінальність.

Стиль і мова наукового дослідження Формально-логічний виклад думок; використання висловів, що відображають причинно-наслідковий зв'язок; Чіткість та однозначність наукової термінології; Логічна конструкція тексту; Об'єктивність викладу; Посилання на джерела;

Цілісність та послідовність розвитку думки; Відсутність емоційно забарвлених елементів мови (якщо це не стосується спеціальної тематики та ілюстрацій); Необхідно і варто висловлювати власну думку (якщо вона має вагомні аргументи), але не слід зловживати займенником „я” настільки, щоб це кидалося у вічі; Використання безособових форм і пасивних конструкцій (встановлено, доведено, виокремлено, з'ясовано тощо); Ясність, доступність, зрозумілість положень і висновків.

Консультування з фахівцями, викладачами. Редагування власного тексту, грамотність, охайність. Дотримання основних вимог оформлення наукового тексту.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік

A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом навчального матеріалу.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно, коли студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури. Аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Студенту виставляється дуже добре, коли студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати на достатньому рівні.

Студенту виставляється добре, коли студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, але не має достатніх знань та умінь для формування висновків, припускає несуттєві неточності.

Студенту виставляється достатньо, коли студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання у стандартних ситуаціях.

Студенту виставляється мінімально задовільно, коли студент володіє навчальним матеріалом поверхово та фрагментарно.

Оцінка за виконання *індивідуального наукового-дослідного завдання*, завдань *самостійної роботи* виставляється з урахуванням таких параметрів: Чіткість та однозначність наукової термінології; Логічна конструкція тексту; Об'єктивність викладу; Посилання на джерела; Цілісність та послідовність розвитку думки; Відсутність емоційно забарвлених елементів мови (якщо це не стосується спеціальної тематики та ілюстрацій); Необхідно і варто висловлювати власну думку (якщо вона має вагомні аргументи), але не слід зловживати займенником „я” настільки, щоб це кидалося у вічі; Використання безособових форм і пасивних конструкцій (встановлено, доведено, виокремлено, з'ясовано тощо);

Розподіл балів, які отримують студенти за 3 кредити:

Поточне тестування та самостійна робота										КР (2)	Сума
Кредит №1			Кредит № 2			Кредит № 3			с/р		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7-9	T10-12	T13-15	1-15	50x2 100 б.	300/100 б.
10	10	10	10	10	10	10	10	10	110		

*Примітка. Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

1) наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація, ММЗН);

2) словесні (розповідь, опис, пояснення, доповнення, бесіда, диспут, дискусія, проблемна лекція)

3) практичні (вправи, практичні роботи, робота з книгою).

Самостійні роботи, виконання тестових завдань, контрольні роботи, залік (попередній, поточний, періодичний, тематичний, підсумковий)

12. Рекомендована література

Базова

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій ДК 003:2010» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/kp.htm>
<http://moodle.mnu.mk.ua>
3. ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ <https://mon.gov.ua/ua>
4. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
5. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. К.: Видавництво, 2012. 26 с.
6. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» Програма розвитку дитини дошкільного віку / О.І. Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 264 с.
7. Базовий компонент дошкільної освіти України / Наук. кер. А.М. Богуш / Дошкільне виховання. – 2016. – № 7.
8. Білан О.І. Мовленнєвий розвиток. Середній дошкільний вік. Навчально-методичний посібник. – Львів: ЛОШПО, 2015. – 88 с.
9. Білан О.І. Навчання розповідання з використанням наочності / О. І. Білан. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 128 с.
10. Білан О.І. Організація роботи і планування з навчання дошкільників розповідання засобами ілюстрації. / О. І. Білан. – Львів, 2003.
11. Богуш А. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Програма та методичні рекомендації. – Харків: «Ранок», 2011. – 112с.
12. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015.
13. Базовий компонент дошкільної освіти України / Наук. кер. А.М. Богуш / 2017 / Дошкільне виховання. – 2016. – № 7.
14. Богуш А.М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку / А. М. Богуш. – К. : Видавничий дім «Слово», 2004. – 344 с.
15. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і практика / А. М. Богуш. – Запоріжжя, 2000.
16. Марченко І.І. Спеціальна методика розвитку мовлення. Навч. посіб. — К. : Слово, 2010. — 285
17. Марченко І.С. Спеціальна методика розвитку мовлення (логопедична робота з

- корекції порушень мовлення у дошкільників): Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Спеціальність: Корекційна освіта (логопедія). – Вид 3-тє, перер. та доп. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2015. – 312с.
18. Питерси М. Маленькие ступеньки. Кн.6. Восприятие речи. Программа ранней педагогической помощи детям с отклонениями в развитии. МО. / Пер. с англ.М.: Ассоциация Даун Синдром, 2001. - 112 с.
 19. Рібцун Ю.В.Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс / Ю.В.Рібцун. – К. : Освіта України, 2011. 292 с.
 20. Савінова Н.В., Стельмах Н.В., Серета І.В. Корекційно-виховна діяльність педагога у сучасних закладах освіти/ монографія/ Миколаїв : Іліон, 2020. 201 с. 7. Савінова Н.В., Стельмах Н.В. Серета І.В., Кисличенко В.А. Білюк О.Г., Берегова М.І., Борулько Д.М., Іванова Т.М. Технологізація навчально-корекційної та корекційно-виховної діяльності педагогів/ монографія/ Миколаїв : Іліон, 2020. 201 с
 21. Спеціальна методика розвитку мовлення та початкового навчання мови дітей із тяжкими порушеннями мовлення: (Частина І) Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.В.Савінова, О.Г.Білюк, М.І.Берегова. – Миколаїв : Іліон, 2021. – 150 с/ ISBN 978-617-534-633-4
 22. Спеціальна методика формування елементарних математичних уявлень (Частина І) для змішаних форм навчання: навчально-методичний посібник / Н. Савінова, О. Білюк, В. Кисличенко. – Миколаїв : Іліон, 2021. – 136 с / ISBN 978-617-534-664-8
 23. Спеціальна методика розвитку мовлення та початкового навчання мови дітей із тяжкими порушеннями мовлення: (Частина ІІ) Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.В. Савінова, О.Г. Білюк, М.І. Берегова. – Миколаїв : Іліон, 2022. – 150 с / ISBN 978-617-534-633-5
 24. Спеціальна методика формування елементарних математичних уявлень (Частина ІІ) для змішаних форм навчання: навчально-методичний посібник / Н. Савінова, О. Білюк, В. Кисличенко. – Миколаїв : Іліон, 2022. – 200 с / ISBN 978-617-534-664-9
 25. Сікарчук Н.Д. Словникова робота, як напрям розвитку мовлення у дітей з моторною алалією // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. “Корекційна педагогіка та спеціальна психологія”: зб. Наук. Праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – Вип.14. – С.144-146.
 26. Сучасна українська літературна мова / за ред. М.Я.Плющ. – 2 вид. – К.: Вища школа, 2000.
 27. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ. – К.: Актуальна освіта, 2007. – 119с.
 28. Шеремет М.К. Логопедія Підручник, третє видання, перероблене та доповнене. За ред. М.К.Шеремет. – К.: Слово, 2014. – 672 с.
 29. Шеремет М.К. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з дизартрією до навчання в школі: Навчально- Навчально-методичний посібник. М.К. Шеремет, Н.Г. Пахомова - К.: Знання, 2009. – 250 с.

Допоміжна література

30. Проектування і розвиток професійно успішної особистості в умовах освітньо-виховного середовища університету : монографія / за заг. ред. В.Д.Будака. – Миколаїв : Іліон, 2017. – С.155-169. ISBN 978-617-534-405-7 Колективна монографія
31. Вікова та педагогічна психологія (Модуль : Психологічні особливості роботи з важковиховуваними дітьми (для тих, хто працює з важковиховуваними дітьми і неблагополучними родинами)): Навчально-методичний посібник. – Миколаїв: Видавництво «Арнекс», 2017. – 254 с. Колектив авторів: Литвиненко І.С., Прасол Д.В., Білюк О.Г. (1,6 д.а.), Чугуєва І.Є., Шапошникова Ю.Г., Кузнецова С.В.
32. Вікова та педагогічна психологія (Модуль : Ситуації в житті дітей молодшого

- шкільного віку). Програма «Знаю і Розумію» практичний матеріал надання психологічної допомоги молодшим школярам, які знаходяться в складних життєвих ситуаціях, або пережили психотравмуючі ситуації. Практичний посібник. – Миколаїв: Видавництво «Арнекс», 2017. – 384 с. Колектив авторів: Литвиненко І.С., Прасол Д.В., Чугуєва І.Є., Білюк О.Г.(1,6 д.а.), Шапошникова Ю.Г., Кузнецова С.В., Рєпка А.О.
33. Технологізація навчально-корекційної та корекційно-виховної діяльності педагогів / монографія / за заг. ред. Н.В.Савінової. – Миколаїв : Іліон, 2020. 201 с. (1,5 д.а.)
34. Компетентнісно зорієнтована професійна підготовка майбутніх фахівців спеціальної та інклюзивної освіти : монографія / Н. В. Савінова, І. В. Серєда, В.А. Кисличенко та ін. Миколаїв. – Миколаїв : видавець Румянцева Г. В., 2022. – 188 с. ISBN 978-617-729-086-4 (1,5 д.а.)

Інформаційні ресурси

35. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
36. <http://kodeksy.com.ua/buh/kp.htm> <http://moodle.mnu.mk.ua>
37. www.ikprao.com;
38. www.mon.gov.ua ;
39. www.edu.com;
40. www.gramota.com;
41. <http://library.auca.kg>
42. <http://www.bj.pu.com>
43. <http://www.edu.com>
44. <http://www.e-teaching.com>
45. <http://www.ict.edu.com>
46. <http://www.asha.org>
47. <http://www.aacap.org>
1. <http://www.dec-sped.org>
2. <http://www.downsideup.org>
3. <http://www.logoped.in.ua>
4. <http://logoburg.nm.com>